प्रभुरग्निः प्रपचने भूमिरावपने प्रभुः" भा०आ०८८अ०। करणे ल्युट्। ४वपनसाधने त्रि० "भूतानामावपनं सर्व्वेषाम्" शत०ब्रा०स्त्रियां ङीप्। त्वमस्यावपनी जनानाम्" अथ० १२,१,६१। अन्तर्भूतण्यर्थे ल्युट्। ५केशादेः सर्व्वसण्डने।

आवपनिष्किरा स्त्री आवप निष्किर इत्युच्यते यस्यां क्रियायां मयूर० स०। आवपननिष्किरणार्थनिदेशक्रियायाम्।

आवय पु० आ+अज–अच् वीभावः। १आगतौ। कर्त्तरि अच्। २आगन्तरि ३देशभेदे पु०। धूमा०वुञ् आवयकः। आवयदेशभवे त्रि०। [आच्छादके वस्त्रादौ।

आवरक न० आ+वृ–करणे अप् संज्ञायां वुन्। अपवरके,

आवरण न० आव्रियते देहः चैतन्यं वाऽनेन आ+वृ–करणे ल्युट्। (ढाल) १चर्म्मफलके। वेदान्तिमतसिद्धे चैतन्यावरणे २अज्ञाने आवरणशक्तिशब्दे विवृतिः। ३आच्छादनसाधनमात्रे "तमसा नेत्रावरणं प्रकृष्य" रघुः "स्फुटमिवावरणं हिममारुतैः" माघः "लब्धान्तरा सावरणेऽपि मेहे" रघुः पुरादिषु आच्छादनसाधने ४प्राचीरादौ च यथा काष्ठां सप्तावरणानि। वेड़ा) ५वेष्टने भावे ल्युट्। ६आवृतौ "हृदयावरणं नित्यं कुर्य्याच्च मित्र मध्यगः" सुश्रु०। "स्रोतसां भेदकोपश्च तेषां चावरणे रतः" मनुः। "सूर्य्ये तपत्यावरणाय दृष्टेः" "तस्य सावरण दृष्टिसम्भवः" रघुः "नलिनीदलकल्पितं स्तनावरणम्" शकु०

आवरणशक्ति स्त्री आवरणे शक्तिः आवृणोति संज्ञायां कर्त्तरि ल्युट् कर्म्म वा०या। वेदान्तिमतसिद्धे अज्ञानस्य चैतन्यापिधानशक्तिभेदे यथोक्तं वेदा०सा० आवरणशक्तिस्तावदल्पोऽपि मेघोऽनेकयोजनायतमादित्यमण्डलमवलोकयितृनयनपथपिधायकतया यथाच्छादयतीव तथाऽज्ञानं परिच्छिन्नमप्यात्मानमपरिच्छिन्नमसंसारिणमवलोकयितृबुद्धिपिधायकतयाच्छादयतीव तादृशं सामर्थ्यम्। तदुक्तं "घनच्छन्नदृष्टिर्घनाच्छन्नमर्कं यथा निष्प्रभं मन्यते चातिमूढः। तथा बद्धवद्भाति यो मूढदृष्टेः स नित्योपलब्धिस्वरूपोऽहमात्मा" अनयादृतस्यात्मनः कर्त्तृत्वभोक्तृत्वसुखित्वदुःखित्वादिसंसारसंभावनाऽपि भवति यथा स्वाज्ञानादृतायां रज्ज्वां सर्पत्वसम्भावना"।

आवरसमक न० अवरं समानाम् एक० त० "श्रीयावरसमात् वुञ्" पा०नि० क्षुद्रः अवरसमे वर्षसाद्यकाले देवस्नपनम् वुञ्। वर्षप्राद्यसमये देये क्षणे।

आवर्जित त्रि०आ+वृज–णिच्–क्त। १दत्ते २त्यक्ते "न हि तेन पथा तदुत्पजस्तनयावर्ज्जितपिण्डकाङ्क्षिणः" नूनमावर्जितं मया" "हविरावर्ज्जितं होतस्त्वया विधिवदग्निषु" इति च रघुः। ३निन्दीकृते च "अधःप्रस्थापिताश्वेन समावर्ज्जितकेतुना" "आवर्ज्जितजटामौलिर्विलम्बिशिखोटयः" कुमा०।

आवर्त्त पु० आ+वृत–भावादौ घञ्। चक्राकारेण जलस्य स्वयं भ्रमणे, (घुरणी) प्रवाह्ये वोदकचिह्ने २रोमसंस्थानभेदे राजावर्त्तनामके ३भ्रमणे ४आवर्त्तने,। ५मेघाधिपभेदे च ६माक्षिकधातौ न०। "रूपं तमावर्त्तमनोज्ञनाभिः" रघुः "तथापि समुदावर्त्ते मोहगर्त्ते निपातिताः" देवीभा० "स्त्रियुते, शाकवर्षे तु चतुर्भिः शेषिते क्रमात्। आवर्त्तं विद्धि संवर्त्तं पुष्करं द्रोणमम्बुदम्। आवर्त्तो निर्जलोमेघः संवर्त्तश्च बहूदकः। पुष्करोदुष्करजलो द्रोणः सम्यक्प्रपूरकः" ज्यो०त०। "आवर्त्तिनः शुभफलप्रदशुक्तियुक्ता आपन्नदेवमणयोभ्रतरम्बुभागाः। अम्बाम्बुवर्षसुमतीमतिरोचमानास्तूर्णं पयोधय इवोर्मिभिरापतन्तः" माघः। "आवर्त्तिनः दयावर्त्तयुक्ताः प्रमाणाधाधिनि। ते च "द्वावुरस्यौ गिरस्यौ द्वौ द्वौ द्वौ रन्ध्रोपरन्ध्रयोः। एकोभाले ह्यपाने च दयावर्त्ता धृताः स्मृताः" पयोधिपक्षे जलभ्रमः" मल्लि० आश्वावर्त्तस्य अश्वशब्दे ५०२पृष्ठे उक्तः। ७आवर्त्ताकारे देहिनां रोमसंस्थानभेदे पु० अश्वानामपि उक्तध्रुवरूपावर्त्तोरोमसंस्थानविशेष एवेति बोध्यम्। णिच्–भावे अच्। ८पुनः पुनश्चालने ९परिवर्त्तने (आवोटान) १०धातूनां द्रावणे (गलान) ११चिन्तायाञ्च चिन्तया हि चित्तं स्वविषयेषु पुनःपुनश्चाल्यते इति तस्याः तथात्वम्। आवर्त्तयते समन्तात् अनेककोटिषु आ+वृत-णिच्-कर्म्मणि अच्। अनेककोटिस्पर्शिनि १२संशये "भ्रमं संमोहमावर्त्तं मध्यासाद्विधितोजयेत्" भा०शा०२७२ अ० आवर्त्तमनेककोटिस्पर्शेन संशयम् अध्यासात् तत्त्वाभ्यासात्" नीलक०। आवर्त्तते कर्त्तरि अच्। १३आवर्त्तमाने त्रि० "दक्षिणावर्त्तशङ्खोऽयं हन्त चूर्णीकृतोमया" सा०द०१४ संसारे पु० तस्यानियमावर्त्तमानत्वात्तथात्वम्। "इमामावर्त्तं नावर्त्तन्ते" इति श्रुतिः "शङ्खनाभ्याकृतिर्योनिस्त्यावर्त्ता सा प्रकीर्त्तिता। तस्यास्तृतीये त्वावर्त्ते गर्भस्था प्रतिष्ठिता" "शङ्खावर्त्तनिभाश्चापि उपर्य्युपरि संस्थिताः। गजतालुनिभाश्चापि वर्णतः सप्रकीर्त्तिताः" इति सुश्रुतोक्ते देहान्तर्वर्त्तिनि आवर्त्ताकारे १२नाडीसन्निवेशभेदे च।